

שם: _____
כיתה: _____ תאריך: _____

מהו בית ומהו זיכרון?
שבילי מורשת · ז'–ח' · ארץ ישראל: זיכרון, זהות ושייכות
שביל הזית

שיעור
1

המטרה שלי: להסביר מה הופך מקום ל"בית" בשבילי, ולזהות בשיר "כאן" מילים של עבר לעומת מילים של הווה.

1 העוגן שלי

10 דק'

מה הופך מקום ל"בית" בשבילכם? כתבו 2–3 שורות. אפשר להיעזר: מקום · חפץ · ריח · אנשים.

2 ניתוח השיר "כאן"

25 דק'

קראו את מילות השיר. סמנו בכחול מילים של עבר, בכתום מילים של הווה — והעתיקו שלוש מכל צד.

עבר · עמדה א' ●	הווה · עמדה ב' ●

א. האם הדובר היה מרגיש את אותו "בית" אילו חי במקום אחר עם המשפחה שלו?

מהו בית ומהו זיכרון?

שביל הזית

שבילי מורשת · ז'–ח' · ארץ ישראל: זיכרון, זהות ושייכות

שם: _____

כיתה: _____ תאריך: _____

3 שאלת עומק

ב. איזו מילה בשיר היא הכי חזקה בעיניכם, ולמה?

ג. איפה אתם על הקו?

עמדה ב' ●

● עמדה א'

10 דק'

4 הזיכרון הישראלי שלי

כתבו 5 שורות על רגע, מקום או סיפור משפחתי שמחבר אתכם לארץ.

עצה: התחילו מהפרט הקטן — ריח, משפט שמישהו אמר, מה ראיתם. משם קל להמשיך.

המטרה שלי: להבין את עמדה א' — הקשר ההיסטורי והרוחני של העם לארץ — ולקשר אותה למגילת העצמאות.

25 דק'

1 שני מקורות

"וְהָאֶרֶץ אֲשֶׁר אַתֶּם עֹבְרִים שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ... אֶרֶץ אֲשֶׁר ה' אֱלֹהֶיךָ דִּרְשׁ אֶתָּה תְּמִיד, עֵינֵי ה' אֱלֹהֶיךָ בָּהּ מֵרֵאשִׁית הַשָּׁנָה וְעַד אַחֲרִית שָׁנָה."
דברים י"א, י"א–י"ב

"לִבִּי בְּמִזְרַח וְאַנְכִי בְּסוֹף מַעֲרָב..."
רבי יהודה הלוי · ספרד, המאה ה-12

המקור	מה כתוב (בלשוני)	סוג הקשר לארץ: היסטורי / רוחני / רגשי
דברים י"א		
ריה"ל		

א. מה הופך את הארץ למיוחדת לפי הפסוק — איכות החיים או משהו רוחני? נמקו.

שם: _____

כיתה: _____ תאריך: _____

2 שאלת הקונפליקט

ב. מהו הקונפליקט שריה"ל חווה? האם אפשר להיות "יהודי שלם" גם רחוק מהארץ?

10 דק'

3 משימת קישור

"וְהָעָם לֹא חָדַל מִתְּפִלָּה וְתַקְוָה לְשׁוּבָה לָאָרֶץ וּלְחֵדֶשׁ בְּתוֹכָהּ אֶת חֲרוּתוֹ הַמְּדִינִית."

מגילת העצמאות, ה' באייר תש"ח

תבנית לעזרה: כבר בתנ"ך נאמר ש... · גם ריה"ל, שחי בספרד, הרגיש ש... · מגילת העצמאות ממשיכה את הרעיון, כי... · לכן, לפי עמדה א', הקשר שלנו לארץ הוא...

הבית הוא כאן ועכשיו

שביל הזית

שבילי מורשת · ז'–ח' · ארץ ישראל: זיכרון, זהות ושייכות

שם: _____

כיתה: _____

תאריך: _____

המטרה שלי: להבין את עמדה ב' – שהבית נוצר מהחיים כאן ועכשיו – ולנסח מהי האחריות שלי במקום שבו אני חי/ה.

1 שלושה דברים שמרגישים לי "בית"

10 דק'

2 ניתוח השיר

25 דק'

בשיר מופיעים: "ריח של אדמה" · "חברים שמסביבי"

"שלום לך ארץ נהדרת" · מילים: אילן גולדהירש

א. האם אלו נתונים היסטוריים או תחושות של "כאן ועכשיו"? נמקו.

ב. כיצד התחושה "כאן אני בבית" משפיעה על הרצון להשקיע בחברה הישראלית?

3 מפת הבית שלנו — בקבוצה

המקום שבחרנו	שתי סיבות — בלי להזכיר היסטוריה	מעשה אחד לשמירה עליו

עמדה מול עמדה — סמנו X ונמקו:

עמדה א' עמדה ב'

10 דק'

4 "המשמעות שלי כאן"

מכתב קצר לעצמי: מה האחריות שלי, ומה אעשה השנה.

הדילמה הגדולה · פרשת אוגנדה

שביל הזית

שבילי מורשת · ז'–ח' · ארץ ישראל: זיכרון, זהות ושייכות

שם: _____

כיתה: _____

תאריך: _____

המטרה שלי: להבין את פרשת אוגנדה, לזהות את שתי העמדות, ולנסח עמדה אישית מנומקת.

1 רקע

10 דק'

כתבו במילים שלכם: מה הייתה תוכנית אוגנדה, ולמה הוצעה דווקא ב-1903?

2 טבלת טיעונים

10 דק'

יחיאל צילנוב — נגד: "במשך אלפיים שנה נשא העם היהודי בליבו את התקווה לחזור אך ורק לארץ אבותיו... אם נסכים לקחת ארץ אחרת, ולו באופן זמני, אנו מנתקים את השורשים ההיסטוריים והתרבותיים שלנו. בלי ציון – אין ציונות."

הקונגרס הציוני השישי, 1903

בנימין זאב הרצל — בעד: "אוגנדה אינה ציון, ואינה יכולה להיות ציון... ההצעה פירושה הקמת מקלט ארעי, 'מקלט לילה', עבור אותם אחים אומללים שאין להם כעת לאן לפנות, ושעומדים בפני סכנה קיומית מיידית."

הקונגרס הציוני השישי, 1903

עמדה א' · נגד אוגנדה ●	עמדה ב' · בעד אוגנדה ●
טיעון 1:	טיעון 1:
טיעון 2:	טיעון 2:

הדילמה הגדולה · פרשת אוגנדה

שביל הזית

שבילי מורשת · ז'–ח' · ארץ ישראל: זיכרון, זהות ושייכות

שם: _____

כיתה: _____ תאריך: _____

25 דק'

3 שאלות דיון

א. הרצל עצמו אמר ש"אוגנדה אינה ציון". אם כך — על מה בעצם התווכחו?

ב. האם ישראל צריכה להיות רק מקום בטוח, או גם מקום שמחובר לשורשים?

4 הטיעון שלי

תבנית: הייתי מצביע/ה... · הסיבה הראשונה שלי... · אני מבין/ה גם את הצד השני, כי... · היום, בשבילי, ישראל היא...

המטרה שלי בסיור: למצוא במרחב האמיתי ייצוגים לשתי העמדות, ולנסח מה הופך את המקום הזה לבית.

10 דק'

1 לפני שיוצאים

- ☐ טלפון טעון לצילום
- ☐ הדף הזה ועט
- ☐ מים וכובע
- ☐ הקבוצה שלי: _____

נקודת הנחה — ניחוש ראשוני: המקום שאנחנו בו הוא "בית" בגלל ההיסטוריה שלו, או בגלל החיים שלנו בו?

25 דק'

2 יומן המסע

חוקר הווה · עמדה ב'	חוקר עבר · עמדה א'	
		מה צילמנו
		למה בחרנו בזה
		מה זה מעורר ב'

סיור: "בנתיבי זהות"

שביל הזית

שבילי מורשת · ז'–ח' · ארץ ישראל: זיכרון, זהות ושייכות

שם: _____

כיתה: _____ תאריך: _____

3 ראיון קצר

שאלו אדם אחד במקום: "מה הופך את המקום הזה לבית בשבילך?" — וצטטו אותו.

4 מעגל השייכות

25 דק'

משפט סיכום אישי: "כאן, במקום הזה, אני מרגיש/ה..."

מה שינה את דעתי במהלך היום?

התוצר הקבוצתי: 2 תמונות + הסבר לכל אחת + משפט סיכום מכל חבר/ת קבוצה — ללוח המשותף.